

■ **Ny bog fortæller** om Jenny Kammersgaard og to andre svømmere, som blev de første kvindelige superstjerner

Historien om Jenny blev bare ved med at vokse

Først en avisartikel. Dernæst en såkaldt single, dvs. en lidt længere historie på nettet. Og nu en egentlig bog.

Sådan er historien om den horsensianske langdistance-svømmer Jenny Kammersgaard bare blevet ved med at vokse for journalisten og forfatteren Tommy Heisz.

Bogen udkommer i dag. "Svømmepigerne, der førte Danmark i 1930'erne" hedder den. For på de 288 sider får Jenny Kammersgaard selskab af de to konkurrence-svømmere Ragnhild Hveger og Inge Sørensen - "lille henrivende Inge", som Gunnar "Nu" Hansen døbte hende.

De tre blev, mener Tommy Heisz, dansk sports første kvindelige superstjerner.

Derfra breder han sin historie ud, så den ikke kun handler om Jenny Kammersgaards mange kilometer i åbent farvand og om Ragnhild Hvegers og Inge Sørensens rekorder i svømmebasinerne.

For de tre blev også symbolerne på den brydningstid, 1930'erne var, og de brød rammerne for, hvad kvinder burde og kunne.

Som Tommy Heisz forklarer:

- Når vi hører om 30'erne, er det altid med fokus på depression og krigsfrygt. Men årtiet bød på så meget andet. F.eks. historien om de tre svømmepiger, som bl.a. det nye radio-medie var med til at bringe ud over hele landet - ikke mindst da Gunnar "Nu" Hansen kunne komme direkte igennem fra OL i 1936 og fra EM i London to år senere.

For 75 år siden...

For Tommy Heisz begyndte det hele, da han for et par år siden i en årstals-bog faldt over Jenny Kammersgaards Kattegat-svømning i august 1937 og kunne regne sig frem til, at vi da var tæt på 75-året for hendes præstation.

Tommy Heisz med den nye bog. Tidligere har han i bogen "Det begyndte med Tipslørdag" skrevet om engelsk fodbolds historie.

Ud af det kom en artikel til Politiken, som skildrede døgnet, da den unge horsensianer svømmede fra Sjællands Odde til Sangstrup Klint nord for Grenå. 29 timer i vandet og på grund af strøm og afdrift en tur på 93 km.

Men midt i skriveriet fornemmede Tommy Heisz, at her var en historie, der kunne foldes mere ud. Resulta-

tet blev singlen, som var ude i januar 2013.

Historien i spil

Det førte til en henvendelse fra Informations Forlag: Om Tommy Heisz ikke havde mod på en egentlig bog.

- Jo, svarede han, hvis det historiske perspektiv kan komme i spil.

For under arbejdet med Jenny Kammersgaards

svømme-præstationer kunne forfatteren ikke undgå at komme omkring Ragnhild Hveger og Inge Sørensen, og han kunne se, hvordan historien om de tre sportsstjerner afspejlede skiftet fra dansk bondesamfund til et industrisamfund med plads til idoler.

- Desuden ville det være interessant at sætte fokus på kvindernes rolle. For de tre

svømmere viste, at også kvinder kan blive verdens bedste, forklarer Tommy Heisz.

Fornøjeligt

Den meget velskrevne og medrivende bog læner sig bl.a. op ad et mylder af detaljer, hentet frem ved at læse ikke kun aviser og bøger fra dengang, men også i samtaler med såvel sam-

funds- som sports-historikere.

- Jeg har virkelig haft det fornøjeligt med at dykke ned i årene fra 1936 til 1938, da det hele foregik. Til sidst følte jeg mig så meget hjemme i tiden, at jeg turde træde ud og fortælle med myndighed, siger han med et smil.

Alt i alt betyder det en bog, der er lige så meget et

Våddragter var endnu fremtid, i hvert fald i Danmark, da Jenny Kammergaard gennemførte sine svømninger. I stedet blev hun og andre, som skulle opholde sig længe i vandet, smurt ind i fedt. Det hjalp lidt med at holde varmen. ARKIVFOTO

Jenny Kammergaard på et af de mere officielle fotos, formentlig et postkort. Hendes popularitet afspejles af de to ord i nederste venstre hjørne: "Danmarks Jenny". ARKIVFOTO

Tekst: Christian Rimestad

cr@hsfo.dk

JENNYS SVØMMETURE

Jenny Kammergaard (1918-1997) voksede op i Dagnæs i den sydlige del af Horsens.

I 1937 stod hun for en af de mest opsigtsvækkende præstationer i dansk idræt, da hun som den første nogensinde svømmede over Kattegat. Turen gjorde hendes navn kendt verden over.

Hendes første distancesvømning fandt sted i 1936 og gik fra Snaptun til Horsens.

I 1938 blev Jenny Kammergaard også den første, som svømmede over Østersøen (Gedser-Warnemünde). En præstation, hun gentog i 1939, blot den modsatte vej.

Hun blev endvidere en af de første danskere og verdens nr. 41 over Den engelske Kanal, som hun krydsede fra Cap Gris Nez i Frankrig til Dover i England i 1950 og 1951.

Ud af mange andre præstationer kan nævnes, at hun svømmede maratondistancer (42 km) på Nilen (1953) og Loire-floden (1954), og den 28.-29. august 1943 svømmede hun 75 km på Gudenåen fra Ry til Ans, inden hun blev stoppet på grund af indførelsen af undtagelsestilstand i Danmark.

■ Ragnhild Hveger (1920-2011) præsterede i sin karriere som svømmer at slå stort set alle de verdensrekorder, der kunne slås. 44 verdensrekorder blev det til - et tal, der placerer hende som en af verdens bedste kvindelige svømmere. Den sidste af hendes rekorder blev først overgået i 1956.

Et af højdepunkterne kom ved EM i London 1938, da Ragnhild Hveger vandt 400 m crawl med en hel bassinlængde (50 m) til nærmeste konkurrent.

■ Inge Sørensen (1924-2011) var blot 12 år, da hun ved OL i Berlin 1936 vandt bronze i 200 m brystsvømning. Også hun nåede at sætte flere verdensrekorder, inden Den anden Verdenskrig stoppede internationale konkurrencer.

- Der er lidt usikkerhed omkring det, fordi strøm og afdrift som ved de tidligere svømninger på Kattegat bragte Jenny Kammergaard ud af kurs. Og hvordan gør man så lige distancen op? Derfor er man i dag gået over til at måle den direkte afstand fra det ene punkt til det andet, og hvad der så sker undervejs, tæller ikke, forklarer Tommy Heisz.

Tæt på nazisterne

Han pointerer allerede i sit forord, at bogen koncentrerer sig om 1936-1938.

Derfor omtales kun kort i sidste kapitel, hvordan både Jenny Kammergaard og Ragnhild Hveger kom for tæt på nazisterne.

Meget tyder på, at der for Jennys Kammergaards vedkommende var tale om en ung, naiv pige, som kom i uheldigt selskab. Hun rettede dog op på miseren senere i krigsårene, da hun tilsyneladende for modstandsbevægelsen fungerede som svømmende kurér mellem Danmark og Sverige.

Ragnhild Hveger blev helt

anderledes fedtet ind i nazismen, efter Tommy Heisz' opfattelse bl.a. presset af en far og en bror, som var overbeviste tilhængere af Hitler og hans ideologi.

Ragnhild Hveggers efterkommere har i dag lukket helt af, og her var ingen hjælp at hente for Tommy Heisz. Hvorimod han har fået god assistance fra Jenny Kammergaards datter og barnebarn.

Men hele dette politiske spil er som sagt henvist til det sidste kapitel.

- Jeg ville ikke tage fokus fra 1936-1938 og fortællingen om idoldyrkelse og begyndende kvindefrigørelse, fastslår forfatteren til "Svømmepigerne".

Bogen udkommer i dag og kan købes for 300 kr. Udgivelsen markeres bl.a. med en reception onsdag 3. september kl. 16.30 på Horsens Bibliotek; her vil Tommy Heisz fortælle lidt om sit arbejde med historien om "Svømmepigerne".

Mille Gade fotograferet i 1909, mens hun endnu boede i Vejle. 10 år senere emigrerede hun til USA. ARKIVFOTO

250 km i Hudson-floden

Vejle kan også mønstre en langdistance-svømmer

HORSENS - Når det gælder lange svømmeture, er det også værd at nævne Mille Gade. "Den svømmende husmor fra Vejle" kalder Tommy Heisz hende i sin bog "Svømmepigerne".

Mille Gade (1898-1982) voksede op i Vejle og lærte at svømme i Vejle Fjord, hvor hun også udviklede sin teknik og udholdenhed.

I 1919 rejste Mille Gade til USA og bosatte sig i New York. Her fortsatte hun med at svømme langt. Hun tog bl.a. i 1921 den 45 km lange tur rundt om Manhattan.

Senere klarede hun 250 km på Hudsonfloden fra Albany til New York. Og selv om hun var iført en vådragt, betød det seks døgn, hvor hun ikke forlod vandet.

Ambitionen var dog at blive den første kvinde, som svømmede over Den Engelske Kanal. Mille Gade prøvede i august 1923, men måtte give op tre km fra målet.

Til gengæld lykkedes projektet 28. august 1926, da hun på 15 timer og 29 minutter gennemførte turen fra Cap Gris Nez på den franske side til Dover.

Den første kvinde over Den Engelske Kanal blev hun dog ikke; dén skalp tilhører amerikanske Gertrude Ederle, som knap tre uger tidligere nåede over.

Til gengæld blev Mille Gade (som i øvrigt var søster til komponisten Jacob Gade) den første mor, som svømmede over Kanalen. Hun havde i 1926 to børn, Sonny og Marjorie, og hun sagde bagefter, at hun hverken havde svømmet for Amerika eller for sig selv; hun havde svømmet for at give sine børn en bedre fremtid. For hun tjente efter sin præstation godt på reklamer, show og svømmeopvisninger. CH-R

portræt af Danmark som af de tre svømmepiger.

Fantastisk præstation

Man skal dog ikke læse mange sider ind i værket, før Jenny Kammergaard træder frem som den, der fylder flest sider.

Forklaringen ligger lige for: Der er med Tommy Heisz' ord "meget mere at fortælle om 93 km på Katte-

gat end 200 m i et svømmebassin".

Her mange år efter begivenhederne, der kulminerede, da Jenny Kammergaard i juli 1938 svømmede fra Gedser til tyske Nienhagen - 110 km på 40 timer - står Horsens-pigens præstationer stadig i en klasse for sig.

- Jeg har snakket med svømmere, der i de seneste

år har svømmet over Kattegat, fortæller Tommy Heisz. De har haft vådragter, den rette mad og sikre vejrudsigter - alt det, Jenny manglede, og deres vurdering er klart, at det, hun gjorde, var fantastisk.

De 110 km over Østersøen står i dag fortsat som en af de længste svømmeture i åbent farvand, et menneske har præsteret.

FOTO: MARTIN RAVN